

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. *nr. 23* Fylke: *Sogn & Fjordane*
 Tilleggsspørsmål nr. Herad: *Stryn*
 Emne: *Bordskikk til hverdag* Bygdelag:
 Oppskr. av: *Lara Per Soehemi* Gard:
 (adresse): *Oppstryn* G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Gardlon. Klaus Berge 88 år - Oppstryn

SVAR

Det hender i mange heimar at ein lagar mat og et i same romet.

1. Det var før vanleg å sitja ved langbordet. Same tider også ved skiva. Skiva stod i ei kva.

2. Ja, heile huslyden sat ved same bordet. Dette er også no ein vanleg skikk.

3. Både før og no sit alle i lag. Det har vore sett på som ei skam å sitja skilde.

4. Det er ingen skilnad på maten.

5. Før var det alltid i stova ein åt, - men i vår tid oftast på kjøkkenet.

6. Mår det er høghid eller gjestebod et ein i stova, - og alle i lag.

7. Ja alle hadde og her familis
faste plassar ved bordet. Før
skulle alltid husbonden sitja i
högsetet. Deretter kom kjerfoellet.
Lona åt husbonden alltid på
knakkenden, - benkenden. -

8. Det kunne nok vera vanleg at
barn under 6 år, - eller mellom
3- og 6 år stod ved bordet. No
derimot skal alle få sitja.

9. Det bli snakka om högsetet
(övste enden av det delte bordet)-
enda, - men det er ikkje lenger
vanleg at husbonden skal
sitja der.

10. dersom det er heidersplass så bli
det i enden av langbordet.

11. Nei før ikkje så nøgne med å
vaske seg, - i seinare tid er det vorte
meir vanleg. Å sitja med hove ved
bordet har alltid vore sett på som
ei stor skam.

12. Grønt og rjomekalle at ein av
sanne fabel. Ein hadde sams
mellakopp til grønten, - rettare segl
det var ei skål, - treskål gjerne.
Når dei åt stakk dei grønt-skiva
med grønt med i melleskåla. Lva
tid dette gjekk or brukt er ikkje

5813

3.

gøst á seia, - for skikken har
halde seg í einblíðe heimar
fram mot no-tíða. - Helst drikk
ein no av koppern, - men skikken
med á slá mjólka ned på tallerke-
nen eller heller ikkje or brukt.

13. Ein brukte gjaldan á seija
gryta på bordet, men hadde maten
opp í trefat. -

14. Ja ein la fisk, sild eller kjøt
mellom flatbrødstykkene. Dette gjer
ein også no í vår tid. - For delle
ein utover kjøtet så alle fekk
lítt til á laga „betar“ av.
Fisk og sild derimot var fritt.
Sildebræið sette dei miót på
bordet. Det hadde 2 rom. Eit
for silda og eit for „raskel“.
Avfallet. - Det var serleg til
middag, - men også til „nons“ ein
laga seg desse såkalla „betar“.

15. Ein tek ikkje dette så grant.

16. Nei.

17. Klaus Berge hadde ikkje sett
gaffel før han var 30 år, altså
er dette 58 år sidan.

18. Ja, mennene brukte sollekniiven
Kvinnene brukte heimlaga knivar

dei vart kalla "junge".

19. Ja, alle hadde kvar si skei, og alle skeiene var merkte. Dei var laga av både tre og horn. Meist av tre var dei. Dei vart samla i ein "tåge" under tallet eller gjerne også i ei bord-skuffe.

Før 15 år sidan døydde N.N. som ein veit aldri verka skeia.

Skeia ~~hans~~ var av horn. Han sette skeia bort i ein sprekk i veggjen over bordsetet sitt.

— Det er elles vanskeleg å seia kva tid folk byrja å verka skeiene. Det er helst lenge tidan no.

20. Kva tid ein byrja med talltekener er vanskeleg å seia. Her finst endå hislyder som brukar tre-talltekener, — desse kallerst "burüsken" eller "brüska". — Klaus Berge hingsar eit brud-ship for 35 år sidan da' bone "burüsken" var nytta.

21. Mei ikkje før. No brukar ein oftast duk på bordet. Han blei oftast liggjande på bordet.

22. Ein brukar både volsduk og hvitskurt bord.

23 og 24. Uanskeleg á síða nokko
sikkert her. Det forekom nokk at
húsmora delte til þorjónar.

25. Alle skulle ha lítill. Landeje
gveiddi kvinnuna seg med nokko
mindre.

26. Mái borna er sjú á grei
dei seg mykje álmis. Fór denne
tid er det helst mora som
hjálper dei.

27. Já fór á áttende var det
vanleg at ein togg maten til
smáborna.

28. Ein les oftast stilt fór maten,
eller borna les á bön högt.
Denne skikken er til enda.

29. Já, ein fór smallekka ved
bordet. Fór var det helst hús-
bonden som fórde ordet.

30. Ein fekk itilgjá te ved bordet.

31. Já, ein fekk itilgjá syngeji ved
bordet.

32. Já, fór máttu ein alltid vente til
alle var ferdige ved bordet. Skikken held
seg í dei fleste húslydar enda.

33. Det er itilgjá álmunt á síða talde,
fór maten til kvædagð, -men mange gjir det.

6.
35. Det her var vanleg skikke å
be til bords når ein framand kom.
Men oftast skulle han sitja ved "eige
bord".

36. Ja. oftast skulle - og skal - ein
framand ha med når han gjæver
kjem til gerd mellom måltidene.
Men denne skikken har ikkje den
sanne fastleik no lenger.

37. Ja. ein gjest skulle alltid ha
noko eksha. "Gjestebodsmat".

38. Det var keffi som skulle gjæves
Keffilyden stod nok ikkje på heile
dager. Heller ikkje i vår tid er
det slik. -

39. Kor åt den framandeleine
i stova. No dekkar ein og på
på høkkene og ein eller fleire
av huslyden bli no oftast med
ved bordet.

40. Ukjent.

41. Jersom gjesten etleine så er
det skikke at ein av husstanden held
gjesten med selskap. - Han set seg
ikkje sett ved bordet, men i ein
stol eit stykke unna. Bites er dette ikkje
nokan fast regel.